

Naturalizm i geneza logiki

Jan Woleński

Uniwersytet Jagielloński

Naturalizm jest poglądem, że wszystko, co istnieje mieści się w świecie przyrodzonym (naturalnym) i jest poznawalne przy pomocy przyrodzonych narzędzi poznawczych. Naturalizm podziela empiryzm genetyczny w epistemologii, aczkolwiek zwraca uwagę, że podmiotem akumulacji wiedzy jest raczej gatunek niż jednostka (filogenetyczny empiryzm genetyczny). Logika i matematyka są abstrakcyjnymi naukami formalnymi, których twierdzenia mają walor uniwersalny. Ten ich rys zawsze sprawiał problemy empirystom, ponieważ, wedle popularnego argumentu przeciw doświadczalnej genezie, to, co uniwersalne nie może powstać na podstawie danych doświadczalnych. Ograniczając się do logiki, kwestia dotyczy genezy konsekwencji logicznej jako generatora twierdzeń uniwersalnych (prawdziwych w każdym modelu). Empirysta dla wyjaśnienia powstania i obecności konsekwencji logicznej w myśleniu ludzki nie ma innej drogi jak poprzez biologię ewolucyjną, która jest podstawą tzw. epistemologii ewolucyjnej. Główna idea prezentowana w referacie jest następująca. Ewolucja biologiczna polega(ła) m. i. na doskonaleniu sposobów przekazywania informacji. Polegało to także na wypracowywaniu narzędzi chroniących informację przed rozproszeniem, w szczególności, w związku z inwestowaniem w zmniejszającą się liczbę potomstwa. Konsekwencja logiczna jest pod tym względem wydajnym instrumentem, ponieważ inferencja dedukcyjna zapobiega utracie informacji już uzyskanej. Do pewnego stopnia, odpowiada to aksjomatowi rachunku prawdopodobieństwa stwierdzającemu istnienie zdarzenia pewnego. Aksjomat ten blokuje entropię informacji poprzez wyrównanie się prawdopodobieństw po całej przestrzeni. Koncepcja ta wprawdzie naraża się na zarzut błędu naturalistycznego (w wersji uogólnionej poza etykę), ale, z drugiej strony, trzeba dostrzegać tzw. błąd antynaturalistyczny, tj. próbę wyjaśnienia genezy logiki czynnikami trans naturalnymi (niekoniecznie w sensie religijnym).